

Teologiska Högskolan Stockholm

Examensarbete - kandidatuppsats, VT-2018

Teologiska Programmet

Bibelvetenskap, GT exegetik

Guden - Solen - Lagen

Ett studium av hur bildspråket
strålar samman i Psalm 19

Student: Jeanette Tell

Handledare: Åke Viberg

Tack

Gud, tack för att jag har fått känna tålamod, tolerans, vänlighet och kärlek från min omgivning i samband med uppsatsprocessen. Min familj, studievänner och min handledare Åke Viberg.

Sammandrag

Uppsatsens syfte är att studera huruvida bildspråket i psalm 19 strålar samman och kan ge en bild över hur psalmen kan läsas som en enhet. Psalmen är till synes två sammansatta psalmer som avslutas med en personlig bön. Uppsatsens ärende är inte varför eller när de här två psalmerna har satts samman. Frågan är närmare hur psalm 19 kan läsas som en enhet trots de två psalmernas olika stil och sannolikt olika ursprung. Jag delar upp psalmen i tre delar, de två psalmerna och den avslutande bönen där jag analyserar varje del för sig. Sedan analyserar jag hur de två psalmerna konvergerar med varandra, jag försöker hitta hur bildspråket strålar samman i psalm 19 som stöd för att de två psalmerna vill säga samma sak men på olika framställningssätt. Därefter ställer jag den tredje delen, den personliga bönen mot de båda psalmerna för att ta reda på om psalmen strålar samman på mer än ett sätt. Jag menar att det är en grund till att de säger samma sak trots sina olika stil och framställningssätt. Slutligen sätter jag den sista versen i psalmen *-Ta i nåd emot mina ord, mitt hjärtas bön till dig Herre, min klippa, min hjälpare* i relation till hela psalm 19 där jag tolkar att psalmisten binder ihop hela psalmen med ett bildspråk likt ett mosaikmönster.

Engelsk titel

God, the sun and the law - A study of how the imagery converges in Psalm 19.

Nyckelord

Gud, Jahve, Solen, Herrens lag, ord, tal, liv, ljus, himlavalvet, glädje

Innehållsförteckning

1 Inledning S. 5

1.1.Syfte och frågeställning **S. 5**

1.2.Hypotes **S. 6**

1.3. Metod **S. 6**

1.4. Avgränsning **S. 6**

1.5. Centrala begrepp **S. 7**

1.6. Tidigare forskning **S. 7**

1.7. Disposition **S. 11**

2 Bakgrund S. 11

2.1 Psalm 19 **S.11**

3 Psalm 19 Analys S. 13

3.1. Psalm 19:1-7 **S. 13**

3.1.1. Kontext **S. 13**

3.1.2. Analys **S. 13**

3.1.3. Textanalys **S. 14**

3.2. Psalm 19:8-11 **S. 18**

3.2.1. Kontext **S. 18**

3.2.2. Analys **S. 18**

3.2.3. Textanalys **S. 19**

3.3. Psalm 19:12-15 **S. 22**

3.3.1. Kontext **S. 22**

3.3.2. Analys **S. 22**

3.3.3. Textanalys **S. 23**

3.4. Komparativ analys **S. 25**

3.4.1. Kontext **S. 25**

3.4.2. Ps 19:2-7 och Ps 19:8-11 **S. 25**

3.4.3. Ps 19:12-15 och Ps 19:2-11 **S. 29**

3.4.4. Ps 19:15 och Ps 19:2-11 **S. 29**

4 Sammanfattning och slutsats S. 30

5 Vidare forskning S. 30

6 Litteraturförteckning S.31

1 Inledning

Denna uppsats handlar om psalm 19 i psaltaren. Psaltaren är en del av Gamla testamentet och har ett rikt nyanserat innehåll. *Tanak* är judendomens benämning på Gamla testamentet där psaltaren ingår under rubriken Skrifterna, *Ketuvim* och är en av de böcker som är poetiska (Eriksson, Viberg 2009:11,128). Psaltaren innehåller psalmer och böner som berör livets alla element och teologin är till stor del inriktad på relationen mellan Gud och människa. Den moderna läsaren fångas av psaltaren och kan dela många känslor med den forntida författaren. Närheten till psaltaren grundar sig i författarens böner och lovsång till Gud, vilket gör det angeläget idag att försöka förstå texterna i psaltaren vilket också är mitt syfte med psalm 19. Psaltarens poesi vill inte bara uttrycka känslor utan har ett ärende också att skänka kunskap och undervisa (Grogan 2008:1,5).

Det som är intressant med verserna 1-15 i psalm 19, är att den till synes är två psalmer som har satts samman till en. Man tror att den första är betydligt äldre än den andra vilket man se genom att titta på psalmens form, stil och struktur. Den första psalmens genre tenderar att likna en hymn, en lovsång, medan den andra psalmen är en torahpsalm, en undervisande psalm. I studiet av psalmen är det tydligt att versernas uppbyggnad i den första psalmen inte stämmer överens med den andra. Jag har valt att i denna uppsats undersöka bildspråket i psalmernas vardera del för att se om bilderna strålar samman och kan ge dagens läsare ett meningsfullt utbyte. Frågan är om vi idag kan läsa psalm 19 som en enhet och göra den relevant i modern tid.

1.2. Syfte och frågeställning

Psalm 19 som jag fortsättningsvis kommer benämna Ps 19 är tydligt uppdelad i två eller tre delar enligt tidigare forskning, beroende på forskare. Syftet med föreliggande uppsats är att göra ett exegetisk studium för att få en djupare förståelse för psalmen. Psalmen är först till synes två psalmer som satts samman med en avslutande bön. Min ansats är att undersöka hur vi i dag kan läsa och förstå Ps 19 som en enhet. Jag vill undersöka om bildspråket i de olika delarna i Ps 19 kan vara nyckeln till att läsa psalmen som en enhet. Problemformuleringen grundar sig i om det är möjligt med hjälp av bildspråket i de separata delarna konstruera

texten så att de tangerar varandra. Den konkreta frågeställningen blir således: *Kan till synes de olika delarna av Ps 19 läsas som en enhet i ljuset av det bildspråk som används?*

1.1. Hypotes

Det är tydligt i Ps 19 att psalmen ursprungligen var två psalmer. Vid första anblicken kan man se att den litterära strukturen, stilen och föreställningsförmåga i vardera psalm är vitt skilda.

Det finns vissa bevis på att psalmen är två helt skilda psalmer från olika tider och olika religiösa kulturer. Det som fascinerar är att de idag sitter ihop. Oavsett om psalmen är utformad av en eller två olika författare och sedan redigerad av en tredje så kvarstår faktum att någon ansåg att det var meningsfullt att de stod tillsammans som en litterär enhet. Idag står den som en psalm och ska förstås som en enhet. Min hypotes är att psalmen går att förstå som en enhet genom att studera bildspråket i de två psalmerna och se hur de möter varandra.

Vidare menar jag att det finns en möjlighet att de olika delarna ger ljus åt varandra och därmed fördjupar läsarens förståelse av psalmen som helhet.

1.2. Metod

Jag har i uppsatsen valt att använda mig av en litterärkritisk metod (Hayes & Holladay 2007:90-100). Jag kommer fokusera på att analysera psalmens olika delars bildspråk. Där jag kommer att undersöka och identifiera psalmens bildspråk, deras betydelse och funktioner. Då jag har analyserat varje del för sig kommer jag att ställa dem mot varandra för att se var och hur de konvergerar. Jag kommer använda mig av Bibel 2000 som utgångspunkt i min analys men kommer även att reflektera kring den hebreiska grundtexten och min egna översättning av den.

1.3. Avgränsning

Jag har i denna uppsats valt att avgränsa mig till att undersöka enbart Ps 19 utan att göra vidare forskning på de närliggande psalmerna. Jag har också avgränsat mig från att göra en omfattande analys huruvida psalmen är placerad i psaltaren som helhet. Jag har medvetet valt att endast inrikta mig på att undersöka bildspråket i de olika delarna i Ps 19. Vidare avgränsar

jag mig mot att undersöka kopplingar till Nya Testamentet då jag anser att det inte finns utrymme för det i denna uppsats.

1.4. Centrala begrepp

Psalmisten är ett begrepp som jag kommer använda mig av i uppsatsen och syftar på den som omtalas som tjänare i texten, samt den som åsyftas som redaktör till texten. Det är oklart och omöjligt att veta hur många författare eller redaktörer som har gett upphov till texten. För att göra en tolkning kring det krävs en analys i redaktionskritik, vilket inte är uppsatsens syfte. För enkelhetens skull använder jag mig genomgående av *psalmisten* då det handlar om textens författare eller redaktör. Jag har valt att benämna psalmisten och Jahve för *han* vid några tillfällen utan att lägga vikt över genusperspektivet.

1.5. Tidigare forskning

Hans-Joachim Kraus

Det är sedan länge känt att Ps 19 är komponerad utifrån två psalmer. Första delen av psalmen, vers 1-7 är en lovsång till hur Gud visar sig i skapelsen medans den andra delen som utgörs av vers 8-15 pekar på Guds uppenbarelse och ära i *torah*, (תּוֹרָה). Skillnaderna i de två delarna är så uppenbara att man vid första anblicken anser att en närmare analys inte är nödvändig.

Kraus menar att traditionen har vävt samman dessa två psalmer till en och därför är det nödvändigt för oss idag att försöka läsa Ps 19 som en psalm. Han menar också att det är vår skyldighet att försöka förstå den tvådelade kombinationen och meningen med den (Kraus 1988:269). Förutom skillnaderna i innehållet i de två delarna skiljer sig de även till sin form. Kraus anser att de första verserna 1-7 är korta och avskilda verser utan parallelism medan verserna 8-15 ska läsas med eftertanke. Vidare menar Kraus också att vers 1-7 bör klassas som en lovsång då formspråket är av egen art tillsammans med Ps 114 och Ps 68 som också de har språklig form av lovsång. Verserna 8-15 kan med hänsyn till sin tematik klassas som en torahpsalm med karaktär av lovsång enligt Kraus (Kraus 1988:269) då de kan sättas in i ett annat sammanhang. Vidare menar Kraus att verserna 12-15 föreslås vara en tydlig bön vilket gör det lite mer komplicerat att bestämma form på den delen av psalmen. Kraus överväger ändå att benämna den delen av psalmen verserna 8-15 som helhet en torahpsalm. Den första

delen av psalmen tyder på att det är en mycket gammal text (Kraus 1988:269). Det är en lovsång som prisar Guds uppenbarelse i naturen vilket medans den andra delen troligtvis inte kan dateras till tiden före Esra 538 f.Kr. De båda delarna av psalmen ingick med stor sannolikhet i en kultisk tradition.

Rolf A. Jacobson

Psalm 19 har setts som psaltarens gåta, största dikt och genom tiderna världens ultimata lovsång enligt Jacobson. Vidare menar Jacobson att det blir problem för de läsare som önskar sätta en enda gener på Ps 19. Självt menar han att det finns anledning till att tro att psalmen har konstruerats av två eller tre delar och troligtvis skriven av flera författare (deClassié-Walford m.fl 2014:203). Jacobson föreslår att psalmen kan delas in i tre delar som utgörs av vers 1-7, 8-11 och 12-15 till skillnad från Kraus som föreslår att psalmen kan delas i två delar verserna 1-7 och 8-15. Kraus uppmärksammar också att vers 12-15 är en egen form, likt en bön men menar inte att de är en separat del av psalmen utan ingår i den andra psalmen. Trots att Kraus och Jacobson benämner sina respektive uppdelningar av psalmen på olika sätt är det tydligt att de gör en tredelad uppdelning av samma verser. Genom att titta på de litterära skillnaderna på de tre delarna menar Jacobson att ledtrådar förekommer till hur psalmen talar till dagens läsare (deClassié-Walford m.fl 2014:203). Verserna 1-7 liknar en gammal hymn och visar på hur Gud uppenbarar sig i skapelsen. Författaren till verserna 1-7 har använt sig av det allmänna namnet för Gud, *El* som återfinns i den kanaaneiska religionen som också kallas den förisraelitiska religionen i Palestina (Eriksson & Viberg 2009:66). Jacobson menar att poesin i verserna är målande och uttrycker en lekfullhet till skillnad från verserna 8-11 som visar på en stelare och en mer formell poesi där också författaren benämner Gud vid sitt namn, *Jahve*. Verserna 1-7 ger utrymme för fantasin i bildspråket, där himlavalvet som Guds skapelse, står för upplevelsen av Gud. I verserna 8-11 inriktar sig författaren enbart på undervisning av lagen, *torah* och ses som en av torahpsalmerna. Till sist vidhåller Jacobson att psalmens sista del som utgörs av verserna 12-15 skiftar i genre och blir en konverserande personlig bön mellan psalmisten och Gud och har inte samma finess som tidigare verser (deClassié-Walford m.fl 2014:203). Tidigare forskning visar på att man har velat tolka psalmen i två delar, skaparpsalm och undervisningspsalm medan nyare tolkning menar att det är omöjligt att veta varför dessa två olika psalmer har förenats i en och samma psalm. Numera fokuserar man på hur denna psalm oavsett om den delas in i två eller tre delar kan idag läsas

och förstås som en psalm. Trots detta menar Jacobson att det är viktigt att se grundtanken i talen som erbjuder en tydlig förenande närvaro i psalmen. När den närvaron tydliggörs kan strukturen och uppdelningen göras, Jacobson föreslår följande struktur för psalmen:

v.1-7	Skapelsens tal - ära åt Gud
v.8-11	Undervisningens tal - undervisning åt mänskligheten
v.12-15	Tjänarens tal - bön till Gud

Ytterligare ett tema som kan förena psalmens olika delar är skaparen av naturen. Den första delen av psalmen utgörs av verserna 1-7 och beskriver skapelsens ära åt Gud medan den andra beskriver Herrens undervisning som är bättre än någon glädje som skapelsen kan erbjuda. Tredje delen använder sig av metaforen klippan för att beskriva Gud i skapelsen (deClassié-Walford m.fl 2014:204). Tillsammans med psalmens två teman kan vissa ord i psalmen avslöja en förening av de olika delarna. Det hebreiska ordet (אָרַם) förekommer i verserna 3 och 15 och översätts som tal och ord. Ordet (תָּמַם) som översätts att vara hel, utan brist och perfekt förekommer i verserna 8 och 14. Förutom att vissa ord är återkommande i psalmens olika delar är ljuset en förenande del i psalmen. Solen som ger ljus i första delen v.6-7, i andra delen i vers 9 upplyser Torah och slutligen i vers 12 att vara upplyst (deClassié-Walford m.fl 2014:204). Jacobson vidhåller att även om psalmen har uppstått i etapper så är den idag en psalm i en förenad form som förtjänar att tolkas så. Att sätta en enda korrekt genre på psalmen är omöjligt menar Jacobson. I bästa fall kan man beskriva psalmen som en upplysande och undervisande torahpsalm (deClassié-Walford m.fl 2014:204).

Peter C. Craigie

Eftersom Ps 19 är tydligt uppdelad i två delar menar Craigie att det är problematiskt att sätta en slutgiltig etikett och historisk bakgrund på psalmen. Craigie delar in psalmen i två delar där den första delen utgörs av verserna 2-7 som han tolkar som en lovsång till skapelsen där han betonar solens centrala roll. Den andra delen som består av verserna 8-15 har enligt Craigie en typisk klang av visdomsposi och innehåller en stilla begrundan av Herrens torah. Förutom att psalmens olika delar skiljer sig åt innehållsmässigt finns det språkliga delar som tyder på olikheter. Craigie visar på hur det gudomliga ordet för Gud, (אֱלֹהִים) används i verserna 2-7 och hur Herrens namn Jahve, (יְהוָה) konsekvent förekommer i verserna 8-15. Liknande iakttagelse

har Jacobson gjort men Jacobson menar att åtskillnaden av Gudnamnet är ett tecken på att den första delen härstammar från en äldre tradition till skillnad från Craige som menar att det inte behöver vara så. Craige redogör för stilens olikheter i de två delarna av psalmen. Han menar att den första delen utmärker sig genom konsekvent långa meningar medan den andra delen följs av kortare meningar. Många kunniga inom området hävdar att det är bevis på att psalmen är uppbyggd i två genrer, lovsång och vishetspsalm (Craige 1983:179). Craige menar vidare att flertal tecken visar på att de olika delarna knyter an till varandra. Han poängterar också rimligheten i att psalmen i sin ursprungsform är en enda psalm. Den uppfattningen delar han med Terrien som menar att det är lockande att dela upp psalmen men vidhåller att det är samma författare till hela psalmen (Terrien 2003:208,209). Han visar på att psalmen har en regelbunden struktur vilket kan ses genom att dela upp psalmen i tre olika delar och avslutas med v.15 som sändningsord. Genom att sammanföra de olika delarna ser man hur psalmen länkas ihop till en psalm (Terrien 2003:215). Craigies poäng med att psalmen kan vara en från början ligger till grund för att författaren kan ha komponerat psalmen utifrån två psalmer eller tagit en gammal psalm och förlängt den med en teologisk belysning av den första delen. Det är omöjligt att bestämma ursprung på den första delen av psalmen. Genom att jämföra lovsånger till solen från Egyptisk och Ugaritisk poesi kan likheterna påvisa att den första delen av Ps 19 är från samma tid. Idag är Ps 19 en psalm och behandlas som en vishetspsalm enligt Craige. Oavsett hur psalmen är komponerad bör den i första hand läsas som ett kreativt litterärt verk med inriktning på undervisning.

Sammanfattning

Många forskare menar att Ps 19 består av två psalmer. Det skiljer sig i huruvida man delar upp den i två eller tre delar. Kraus delar upp den i två verserna 1-7 och 8-15 vilket också Craige gör men vidhåller att psalmen visar många tecken på enhet. Han menar att psalmen kan vara en i sitt ursprung där författaren har tagit två psalmer som utgångspunkt. Eller en gammal psalm där författaren slutligen lagt till en egen reflektion. Terrien menar att det är en psalm författad av en psalmist, vilket man kan se genom att dela upp psalmen i tre delar och sedanse var de tangerar varandra. Jacobson väljer att dela upp psalmen i tre delar, verserna 1-7 8-11 och 12-15 vilket jag har tagit som utgångspunkt i föreliggande uppsatsen då jag valt att dela upp psalmen på samma sätt. En annan utmaning med psalmen är för forskarna att

bestämma en slutlig genre. Kraus menar att den första psalmen är en lovsång och den andra en thorapsalm men vill klassificera den som en thorapsalm då han menar att traditionen har vävt samman psalmerna i en kultisk tradition. Eftersom psalmen är delad i två eller tre delar anser Jacobson att det är omöjligt att bestämma en genre på psalmen, han menar att man i bästa fall kan beskriva psalmen som en upplysande och undervisande thorapsalm. Likaså Craigie har svårt att sätta en slutlig etikett på psalmen men anser ändå att det är en vishetspsalm.

1.6. Disposition

Denna uppsats är uppdelad i fem kapitel. I detta kapitel inleder jag med en översiktlig inledning över psaltaren. Därefter beskriver jag syftet och problemformuleringen med uppsatsen med följande metodval för arbetet samt en genomgång av tidigare forskning. I kapitel två redogör jag för Ps 19 bakgrund. I kapitel tre som utgör uppsatsens huvuddel presenterar jag den hebreiska grundtexten och egen översättning. Därefter analyserar jag texten systematiskt del för del efter vald metod. Varje del inleds med B2000's översättning. Jag kommer gå igenom likheter och i psalmens olika delar för att sedan använda mig av en komparativ metod där jag ställer de olika delarna mot varandra. I kapitel fyra presenterar jag en sammanfattning och slutsats över uppsatsens resultat. Vidare forskning presenterar jag i kapitel fem för att avsluta uppsatsen med en litteraturförteckning i kapitel sex.

2 Bakgrund

2.1 Psalm 19

Ps 19 är en psalm som anses vara ett resultat av att någon en gång har satt samman två psalmer. Det är tydligt i psalmens uttryck, form och struktur att de skiljer sig åt. De flesta forskare anser att psalmen utgörs av två eller tre delar men är i flesta fall eniga om att den ska läsas som en enhet. Jag har valt att dela upp psalmen i tre delar i uppsatsens kommande analys för att undersöka hur den kan genom sitt bildspråk läsas som en enhet.

Form

Många forskare är eniga om att Ps 19 är ett litterärt mästerverk, kanske ett av det största poetiska verk som gjorts (Bellinger & Brueggemann 2014:101). Det är problematiskt att bestämma en genomgående genre på psalmen. Tidigare forskare har skiftande tankemönster gällande psalmens form. De flesta anser att psalmen är både en lovsång och torahpsalm. Några forskare anser att psalmen tenderar att också vara en vishetspsalm. Bellinger & Brueggemann menar att Ps 19 är en lovsång dock med en ganska särskild form. Psalmen inleds med en lovsång till skaparen där psalmisten personifierar skapelsen i en lovsång som anses ha redigerats från en gammal kanaaneisk hymn till solen (Wagner 1999: 246). Psalmen fortsätter sedan i en lovsång till givaren av Torah och avslutas med en framställning i form av en förbön med inslag av lovsång (Bellinger & Brueggemann 2014:101).

Struktur

De första verserna är vackra exempel på en hebreisk poetisk struktur. De kännetecknas genom den andra delen av versen som framställs likt ett eko till den första. Den andra delen är mer specifik i sin framställning (Bellinger & Brueggemann 2014:102).

Andra skillnader mellan de olika delarna som kan ses med blotta ögat, är stilen som skiljer sig där den första delen av verserna 2-7 har generellt längre meningar och verser. Den andra delen

verserna 8-11 utgör den andra psalmen där meningarna håller relativt korta (Goldingay 2006:285) och skarpa paralleller, målande i sitt bildspråk på ett sätt men ändå mer klara än i den första delen där bildspråket är mer ålderdomligt och diffust (Craigie 1983:179).

Psalmisten har lyckats i en poetiskt stil med ett rikt bildspråk personifiera skapelsen i en lovsång i verserna 2-7 där skapelsen får uppenbara Gud, universums skapare. Som läsare får man ta del av en ordlös uppenbarelse som talar och kommunicerar utan ord men som ändå hörs. I den andra delen, verserna 8-15 prisar psalmisten Gud genom Herrens Lag med poetisk symmetri och paralleller (Wagner 1999: 245). Den andra delen avslutas i en personlig bön i verserna 12-15, från Guds tjänare till Gud.

Tema

Psalm 19 uttrycker och förkunnar om Guds uppenbarelse i skapelsen, Guds uppenbarelse i lagen och Guds uppenbarelse i kommunikation med människan. Genom hela Ps 19 handlar

det om ord, ord som kan läsas, höras, men också ljudlösa ord. Det handlar om en kommunikation som ger sig till uttryck på olika sätt.

Psalmisten låter skapelsen tala och kommunicera utan ord i den första delen. Himlen lovsjunger och förkunnar om Guds storhet och oändlighet (Ringgren 1987:118). Himlen vittnar om Guds verk där solen är huvudpunkten som ger ljus åt ögonen, liv och glädje, men som också bränner. Himlen visar upp kunskap om natten när solen har gått ner och det blir mörkt. Skapelsen vittnar om skaparen och den ordning som råder.

Guds uppenbarelse i Herrens lag är temat i den andra delen. Lagens fullkomlighet visar sig i lagens egenskaper och karaktär. Temat vill påvisa den eviga rikedom av kärlek, glädje och ljus vilket åtnjuts genom lagen. I den andra delen gör Guds ordning sig till känna i lagen (Ringgren 1987:118,119). Sista delen av psalmen utgörs av en personlig bön. Psalmisten kommunicerar med Gud där temat för den delen är Guds uppenbarelse i relationen med människan.

3 Psalm 19 Analys

3.1. Psalm 19:1-7

3.1.1. Kontext

Den första delen av psalm 19 som utgörs av verserna 2-7 är en mycket gammal skapelsehymn, vilken lovsjunger Gud, *El* som skapare av solen (Gillingham 2018:122). Verserna 2-7 fokuserar på skapelsen. De inledande verserna målar upp himlavalvet, vilken uppenbarar och avslöjar Guds ära och hans hantverk. Benämningen som används för Gud i den här delen är *El*, en benämning för den högste Guden i främre orienten (Bellinger & Brueggemann 2014:102). De mytologiska bilderna uttrycks i ett gammalt poetiskt bildspråk där himlavalvet och framför allt solen har en betydande framställning.

3.1.2. Analys

Ps 19	Hebreisk text	Egen översättning
v.1	לְמַנְצֵחַ תְּמִזְמֹר לַיהוָה	Till sångmästaren. En Psalm till David.

v.2	הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד־אֱלֹהִים וּמַעֲשֵׂה יְדֵי יְיָ מֵאֵד הַרְקִיעַ	Himlarna förkunnar Guds storslagenhet och himlavalvet förkunnar hans händers verk.
v.3	יּוֹם לַיּוֹם יִבְיַע אָמַר וּלְיָלֵה לַיְלֵה יְחִוּה־דַעַת	Dag till dag flödar tal och natt till natt uppvisar kunskap.
v.4	אֵין־אָמַר וְאֵין דְּבָרִים בְּלִי נִשְׁמַע קוֹלָם	Inget tal och inget språk, därför hörs inte deras röst.
v.5	בְּכָל־הָאָרֶץ יֵצֵא קוֹנֵם וּבְקִצָּה תִּבְלַל מְלִיקָם לְשׁוֹן מֶלֶךְ שָׁם־אֵהָל בָּהֶם	Över hela jorden har deras mätsnöre löpt, deras yttrande till världens ände. För solen har han rest ett tält i dem.
v.6	וְהוּא כְּחַתָּן יֵצֵא מִחַפְּתוֹ יִשְׂשׂוּ כְּגַב־וֹר לְרוּץ אֶרֶץ	Likt en brudgum som kommer ut från sin kammare, han glädjer sig likt en mästare till att rusa sin bana.
v.7	מִקִּצָּה הַשָּׁמַיִם מוֹצֵא וּתְקוּפָתוֹ עַל־קִצּוֹתָם וְאֵין נִסְתָּר מִחַמְתּוֹ	Från himlarnas ände är dess utgång och banar över till nästa ände, ingenting är dolt för dess glöd.

3.1.3. Textanalys

V.1 - *För körledaren. En psalm av David.*

Vers ett är en överskrift och därmed inte en del av den övriga psalmen och bör därför mer betraktas som en tillägg. Troligtvis vill man med överskriften tala om att det är en av Davidspsalmerna. Vilket betyder att psalmen kan ha tillhört kung Davids ätt eller David personligen, då han gav upphov till åtskilliga psalmer och sånger (Andersson et.al 2004:81).

V.2 - *Himlen förkunnar Guds härlighet, himlavalvet vittnar om hans verk.*

Andra versen i Ps 19 handlar om skapelsen och dess skapare. Himlen talar och vill förkunna om universum och dess himlakroppars skapare (deClassié-Walford m.fl 2014:206), något bortom det människan kan veta med säkerhet. Den vill förkunna något stort, omvälvande och perfekt, något som inte kan beskrivas med ord eller är tillgängligt i mänskligt tal. Himlens tal vill undervisa om Gud (Ross 2011:473. Jacobson menar att det handlar om ett tal som människan varken kan höra eller förstå (deClassié-Walford m.fl 2014:206) medans Wagner anser att himlens förkunnelse är ett tecken på Guds närvaro och ett pågående tal (Wagner

1999:249). En uppenbarelse som både kan ses och höras i ett visuellt samförstånd (Klouda 2000:186). Klouda menar att psalmisten använder sig av ett mänskligt språk som kommunikationsmedel för att uttrycka en uppenbarelse mottagen genom synen (Klouda 2000:186-187). Genom att peka på Guds härlighet och verk kan människan genom sina sinnen få en glimt av Gud och uppleva Guds storslagenhet. Guds verk speglar Gud själv och är genom den speglingen en bekännelse av Guds ära. När människan tittar på himlavalvet vittnar det om Guds hands verk där skapelsen är i ögonfallande. Den visuella uppenbarelsen genom synen återkommer även i andra delen av versen. Det finns en distinktion i ordet himmel som i engelskans *sky* och himmel som i engelskans *heaven* som Ashburn menar är viktig för att förstå vad det är som pågår i psalmen (Ashburn 1994:242). Han vidhåller att himlen som i *heaven* deklarerar något som är fast och redan har tagit plats medan himlavalvet som i *sky* är något som pågår på himlen såsom ljus och mörker (Craigie 1983:180). Himlavalvet som i *sky* vittnar om Guds verk i Guds pågående skapande handling som håller allt existerande på plats.

V.3 - *Dag talar till dag därom och natt undervisar natt.*

Dag talar till dag översätts från den Hebreiska Bibeln till, *dag till dag flödar tal*. Psalmisten använder sig av bildspråket för att synliggöra att det inte handlar om ett tal i bemärkelse av ord språkligt utan ett språk som människan kan uppleva med sina sinnen. Ett tal som kan ses och höras (Ross 2011:475). Dag innebär att solen stiger upp på himlen och sprider sitt ljus dag efter dag, en säker och återkommande aktivitet som sker på himlen. Ljuset vilket med solen uppstår dag till dag och är ett tal enligt psalmisten och kan tolkas för ljuset. Solen som ger liv, värme, växtlighet och glädje. Om ljuset i versen sätts i relation till den hebreiska översättningen *dag till dag flödar tal* kan flödar var ett ursprung från källan vilket är ljuset i den här delen av versen. Då blir ljuset och solen källan till liv, värme, växtlighet och glädje. I den andra delen av vers 3 blir det tydligt att formen på versen är av slaget antitetisk parallellism. Det betyder att versparens innehåll står i motsats till varandra (Eriksson & Viberg 2009:123). Med den utgångspunkten borde andra delen av versen *natt undervisar natt* stå för mörkret. Solen har gått ner på natten och är den mörka delen på dygnet vilket också är skapat av Gud. Förutom att dag handlar om ljuset och natt om mörkret (Craigie 1983:180) är en annan tydlig skillnad mellan verserna att dag *talar* (דָּבַר) och natt undervisar. Enligt den

hebreiska grundtexten blir översättningen uppvisar *kunskap* (תִּשְׂבִּיל). Det är omöjligt att veta den exakta innebörden av talet och undervisningen i versen men man kan anta att det rör sig om universums tillkännagivande av skaparen. Kunskap kan även handla om medvetenhet, insikt och lärdom. Wagner menar att kunskap är ofta förknippat med Gudsfruktan som leder till dyrkan och lydnad (Wagner 1999:250). Oavsett om det handlar om ett tal eller kunskap tyder det på Guds majestät, makt och skicklighet i skapelsen. En tolkning kan vara att himlakropparna sol, måne och stjärnor spelar roll i denna vers eftersom den föregås av vers 4 *deras röster kan inte höras*. Att dag anspelar på ljuset och solen är tydligt, men på natten är solen osynlig och Guds ljus träder fram via månen och stjärnorna (Craigie 1983:180). Natten kan vara en metafor för mörker där mörkret står för det dunkla, dolda, okunnighet. I det mörka lyser Gud upp med sitt ljus och sätter ljus på det mörka och visar vägen både sinnligt och andligt. Båda dimensionerna av ljuset och mörkret berättar om Guds ära (Craigie 1983:180).

V.4 - *Det är inte tal, det är inte ljud, deras röster kan inte höras, ...*

Rösterna som omnämns i versen kan tolkas vara solen och månens men även stjärnor som är synliga för ögat. En möjlig tolkning kan också vara att rösterna är orden i skapelsen, det som omsluter allt. Jag har valt att tolka att det är solen, månen och stjärnornas ljus som de utstrålar som är orden de kommunicerar med och inverkar på allt annat. Versen är en paradox *inget tal och inga språk*. Solen, månen och stjärnorna talar men inte med ljud eller mänskligt tal (Kraus 1993:271). Deras röster kan inte höras men de vill berätta något för människan som människan visuellt kan uppfatta och därmed höra (Craigie 1983:181). Det ohörbara ljudet tränger igenom hela skapelsen och är öppen för alla (Bellinger & Brueggemann 2014:102), det ljud människan kallar tystnad. Ringgren hävdar att det i denna vers finns en parallell till den ugaritiska texten där Baal har ett meddelande som är "trädens tal och stenarnas viskning, som himlen skall meddela åt jorden och oceanen åt stjärnorna" (Ringgren 1987:116). Likheten med den ugaritiska texten är att det i båda fallen är naturen som gör sig hörd. Solen, månen och stjärnorna håller tal om dygnet som uppvisar dag och natt, ljus och mörker, ebb och flod. De uppvisar också kunskap om årstider, dagar och månader. Psalmistens primära syfte är att visa detta för den som redan är känsliga för Guds uppenbarelse (Craigie 1983:181) om Guds (deClassié-Walford m.fl 2014:207) ära och härlighet i skapelsen.

V.5 - *men över hela jorden når de ut, till världens ände deras ord. Där har han rest ett tält åt solen, ...*

Solen, månen och stjärornas ljus når ut över hela jorden, över land och hav. Solen står i centrum i versen men även månens och stjärornas ljus vilket kan tolkas som deras ord, når ut över hela jorden (Ross 2011:473) . Deras ljus som är deras ord, är det som är synligt för människan. Mowinckel menar att bilden för solen i den här versen och i Ps 19 som helhet är en bevarad Israelitisk version av Jahves herravälde över solen, stjärnorna, himlen och jorden (Mowinckel 2004:99). Det människan ser är deras ord/tal som människan kan höra men inte genom ljud. Gud har rest ett tält åt solen och det blir tydligt att solen står högst i rang av alla himlakroppar. I främre orienten är det känt att solen dyrkades som rättvisans Gud (Jacobson 2014:208), här blir det tydligt att den högste Guden är *El* som har rest ett tält åt solen. Gud har inte rest ett palats åt solen utan har tilldelat solen ett tält vilket visar på en väldig gammal livsstil (Kraus 1988:272). I den hebreisk texten står det att han har rest ett tält *i dem*.

Jacobsons vidhåller att *i dem* hänvisar till himlarna som en parallell till himlarna i vers 2 och 6 enligt översättningen från den hebreiska texten (Jacobson 2014:208). Om man tolkar versen ordagrant blir tolkningen att Gud har rest ett tält i himlarna åt den högst rankade solguden bland alla smågudar, vilket var ett vanligt förekommande synsätt både i Mesopotamien och Egypten (Kraus 1988: 272). En tolkning kan vara att Gud har rest ett tält i orden eller i ljuset som jag tolkar är orden. Vad får detta för betydelse? Versen signalerar att den högste Guden *El* har rest ett tält åt Solen i orden eller ljuset där solen får gå och lägga sig och vila efter en dag uppe på himlen, för att sedan på morgonen resa sig upprättad igen och stiga upp på himlen.

V.6 - *... den liknar en brudgum som lämnar sin kammare, en hjälte som gläds åt att löpa sin bana.*

Solen sätts i samband med en brudgum i denna vers. En brudgum som nyligen har lämnat sin kammare likt en nygift som har fullbordat ett äktenskap. Den sexuella aspekten av de närmaste östliga myterna är här reducerad till en jämförelse med en ung brudgum (Terrien 2003:211). En nygift brudgum som lämnar sin kammare är stolt, nöjd, tillfredsställd, lycklig,

kraftfull och skiner av glädje (Kraus 1988:272). Solen kommer med glädje ut och vill liksom en hjälte löpa sin bana. En hjälte är en förebild, en kämpe och ett ideal som med tålmod och uthållighet gör det den ska (Grogan 2008:68).

V.7 - Den stiger vid himlens ena ände och når i sitt kretslopp den andra. Ingenting är gömt för dess glöd.

Den stiger vid himlens ena ände och når i sitt kretslopp den andra, solen stiger upp på himlavalvet i soluppgång och ner i solnedgång. Jacobson menar att det kan vara ett tecken för solens verksamhet att nå världens alla hörn (deClassié-Walford m.fl 2014:208), allt syns och kommer i dager av solens ljussken. Ingenting är gömt för solens *glöd* där *glöd* kan ha flera betydelser. Förutom sken och hetta kan *glöd* betyda intensitet och lidelse vilket stämmer in på solen som sol och som brudgum. Jacobson menar att *glöd* också kan betyda vrede och att det finns ingen anledning att välja mellan dessa två betydelser utan poesin i versen tillåter båda (deClassié-Walford m.fl 2014:209). Vidare menar han att det är upp till åhörarna att välja att se solens hetta som ett uttryck för en påträngande törst eller ett sätt att se solen som en rättvisans Gud (deClassié-Walford m.fl 2014:209). En möjlig tolkning kan vara att solens *glöd* både ger ljus, liv och värme men kan också förtära och bränna (Andersson et. al 2004:100)

3.2. Psalm 19:8-11

3.2.1. Kontext

I den här delen av psalmen skiftar fokus från Guds närvaro i skapelsen till Guds närvaro i Herrens lag och de fördelar det innebär. Genomgående i verserna 8-11 benämns Gud vid namnet Jahve (יהוה), närmare bestämt sju gånger och översätts till Herren i Bibel 2000. Som läsare får man en varierad bild av Guds instruktioner (Bellinger & Brueggemann 2014:102). Sex synonymer till Herrens lag förekommer i de tre första verserna. De är lag, lära, påbud, befallning, ord och stadgar (Goldingay 2006:291). Alla är en hänvisning till Guds ord som är tillgängligt för Israel genom stadgan och lagen i pentateuken. Lagen förstås mer som undervisning och en vägledning i det rätta sättet att leva än en strikt lag i juridisk mening (deClassié-Walford m.fl 2014:209). Det övergripande temat handlar om befallning både till

världen och komuniteten (Gillingham 2018:122) men den gudomliga uppenbarelsen i lagen blir specifikt mer inriktad på det mänskliga samhället (Bellinger & Brueggemann 2014:102). I och med vers.8 börjar den andra psalmen som är en torahpsalm, Herrens undervisning.

3.2.2 Analys

Ps. 19	Hebreisk text	Översättning
v.8	תּוֹרַת יְהוָה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נַפְשׁ עֲדוֹת יְהוָה נֶאֱמָנָה מְהֻלָּלָה מְהֻלָּלָה מְהֻלָּלָה	Herrens lag är fullkomlig den är livets omvandlare, Herrens uppmaning är trofast, den gör den okunnige klok.
v.9	פְּקוּדֵי יְהוָה יְשָׁרִים מְשֻׁחָחִי לֵב מִצְנֹת יְהוָה בְּרָה מְאִירַת עֵינָיִם	Herrens befallningar är rätta, de glädjer hjärtat, Herrens bud är rena de lyser upp ögonen.
v.10	יִרְאֵת יְהוָה טְהוֹרָה עוֹמְדֹת לְעַד מְשֻׁפְטֵי יְהוָה אֵמֶת צְדָקוֹ יְהוָה	Herrens fruktan är äkta, de står fast till evighet, Herrens domar är sanna.
v.11	הַחֵיטֵא מִדָּבָר יָם מְזֻהָב וּמִפֶּזֶז רֶב וּמִתּוֹקִים מְדֻבָּר שׁ וְנֹפֶת צוּפִים	De är dyrbarare än guld, renaste guld och de är mycket sötare än honung, drypande honung från honungskakor.

3.2.3. Textanalys

V.8 - Herrens lag är utan brist, den ger liv på nytt. Herrens lära är sann, den gör den oerfarne vis.

Den här delen av psalmen inleds med en förkunnelse om fullkomligheten i Herrens lag, då den är utan brist, den är perfekt (Ross 2011:478). Herrens *lag* (תּוֹרָה) eller torah betyder undervisning och kan avse den undervisning av Israels folk som återfinns i de fem moseböckerna. Kopplingar till undervisning återfinns i bl a (Ex 35:35) och (Ex 4:15) där Gud själv genom helig Ande uppmanar till undervisning (Harris et al. 1980:404). I den här versen är en rimlig tolkning att Herrens undervisning visar på dess fullkomliga skapare Jahve. Herrens undervisning vederkvicker människan, den ger värme, glädje, kärlek och inger belåtenhet men ger också upplysning för ögonen (Goldingay 2006:292). Den låter livet

återvända för att återupprätta människan och inkluderar alla ritualer och offer (Ross 2011:478). Översättningen *liv* i Bibel 2000 motsvarar (שָׁרָה) som i den hebreiska bibeln översätts *själ* i olika bibelöversättning, *återupprätta själen*. En riktig översättning av (שָׁרָה) i det här sammanhanget är *liv* eller *andedräkt* (Pick 1977:433). *Själ* som i det här sammanhanget har översatts till *liv* grundar sig i synen på människans själ som ett organ för hennes intellektuella förståndsliv (Odeberg 1967:4997). Man kan också säga att lagen ger *liv* på nytt med den gudomliga anden vilket då ger en förklaring till (שָׁרָה) som *andedräkt*. Herrens lära är sann, ordet *sann* kommer från hebreiska grundordet (נֶאֱמָר) där ordet är baserat på en ide om fasthet och det som är säkert oberoende av tid och rum (Harris et al. 1980:51). Den *oerfarne i versen* kan enligt tolkningen innebära den som inte är upplyst. Det hebreiska ordet (עֲלִיזָה) som är översatt till *oerfarne* i Bibel 2000, kan också betyda enkla, okunnige och dåraktiga (Goldingay 2006:292). Genom att se ordet *oerfarne* på det sättet kan förståelsen bli att Herrens lära upplyser den okunnige till ett ökat liv i förstånd vilket ger ett annat sorts liv, ett långt och glädjefyllt liv (Ross 2011:479).

V.9 - Herrens påbud är rätta de ger hjärtat glädje. Herrens befallningar är klara, de gör blicken ljus.

Herrens *påbud* (פְּקֻדֹתַי) och *befallningar* (מִצְוֹתַי) är synonymer till Herrens lag och kan också betyda förordningar, uppmaningar, kallelse och uppdrag (Swedenborg 1992:54) på svenska. På hebreisks översätts ursprungsordet för påbud (פְּקֻדָּה) till närvaro, besök och omsorg. Det gör det lättare att förstå att Herrens *lag* (תּוֹרָה), inte bara lagar och förordningar i juridisk mening eller renhetslagar utan att Herrens lag är ett sätt att leva och att de ger ett liv i glädje. Herrens påbud är *rätta* (יָשָׁר) kan också översättas *raka* och *upprätt* (Harris 1980:417). Förståelsen för *raka* kan innefatta den etiska vägen för livet, medans *upprätt* kan förstås av den kvalitet på ett moraliskt hjärta Herrens påbuden betingar (Ross 2011:480). En annan tes skulle kunna vara att det hebreiska ordet (יָשָׁר) som vilket enligt (Harris 1980:417) har betydelsen *upprätt* (eng. upright) är att Herrens påbud gör människan upprätt med blicken vänd uppåt. Med ögonen upplysta och vända rakt upp mot himlen där solen som Guds skapelse ger hjärtat glädje (Goldingay 2006:292). Följande mening *Herrens befallningar är klara, de gör blicken ljus* blir en synonym parallellism till den första. De uttrycker samma sak, det hebreiska ordet för klara kommer från (בָּרַר) som härstammar från verbet (בָּרַר) vilket betyder göra ljus, eller helt

enkelt upplysande (Ross 2011:480). De gör blicken ljus, en som har en ljus blick är glad och har glädje i sitt hjärta.

V.10 - *Herrens ord är rena, de skall alltid bestå. Herrens stadgar är sanna, de är alla rättfärdiga,*

Det hebreiska ordet för ord i första meningen är (יְרֵאָה) vilket betyder fruktan. Ordet fruktan har en negativ klang då det förknippas med fruktansvärd som leder till känslor av obehag och skräck. Vänder man på ordet blir det *värd att frukta*. Med den insikten ger tolkningen av ordet fruktan i den här versen utrymme för respekt, from vördnad, gudsfruktan (Swedenborg 1992:209). Ordet för rena kommer från adjektivet (טָהוֹר) och betyder ren i en rituell och etisk mening (Harris 1980:344). En rimlig tolkning kan vara att det handlar om renhet i lagens ceremoniella mening. Människan måste rena sig för att få delta i de kultiska inslagen vilket också innebär att helga sig som symbol för en inre moralisk rening (Egnell 1963:724) inför mötet med Gud. Den första meningen avslutas med *de skall alltid bestå* och översätts från hebreiska texten *de står fast till evighet*. Herrens ord eller *fruktan* är det säkra och är oändligt, bortom tid och rum (Ross 2011:480). Herrens stadgar är synonymt med ordet för Herrens lag och kan betyda förordning och föreskrift (Swedenborg 1992:797) men i den hebreiska översättningen föreslås översättningen domar (Harris 1980:948).

Bildspråket som förekommer i vers 10 kan tolkas ur Herrens *stadgar* eller *domar* ur ett perspektiv där Jahve verkar som fadersgestalt som med fast hand vägleder sitt barn, *Israels folk* till ett gudfruktigt och rättfärdigt liv. Ett liv som präglas av Herrens lagar och stadgar för att ombesörja sitt barn, *folket* till ett ljust och glädjerikt liv.

V.11 - *mer åtråvärda än guld,än rent guld i mängd,och sötare än honung, än självrunden honung.*

Psalmisten jämför Herrens lag med guld, rent guld och honung, självrunden honung. Guld är den mest omtalade metallen i GT och uttrycker stor rikedom. Guld är gult, skinande och vackert, det står för något dyrbart och materiell rikedom (Odeberg 1967:2128). Den anses som den ädlaste av alla metaller och förknippas i nästan alla kulturer med solen (Cooper 1978:65). Rikedom är oftast förknippat med en känsla av lycka och glädje. Psalmisten

använder sig av guld och honung i vers 11 för att jämföra med Herrens lag där guld och honung är objekt för människans känsla av lycka (Terrien 2003:213). Honung är sött, gult, lent och mjukt, troligtvis det sötaste man kunde förtära den här tiden. Kanske var det ett sätt att vederkvicka människan till att bli alert, stark och kraftfull. Honung och guld som förknippas med solen som Guds skapelse härleder till en tolkning av honung och guld till att vara *närmast gudomligt*. Tolkningen blir således att Herrens lag står över allt annat som är skapat (Wagner 1999:256). Herrens lag är dyrbarare och mer värda att åtrå än det närmast gudomliga alltså guld och honung. Psalmistens jämförelse med guld och honung ger en inblick i vad Herrens lag innefattar i rikedom. En annan möjlig tolkning kan vara att guld och honung som syftar på Solen speglar Jahves karaktärsdrag utifrån guldets och honungens egenskaper vilka ställs mot Herrens lag.

3.3. Psalm 19:12-15

3.3.1. Kontext

De fyra sista verserna slutar med en stämning av meditation över den gudomliga instruktionen. En nära relation med Gud framtonar genom psalmistens sätt att benämna sig själv som “din tjänare”(Bellinger & Brueggeman 2014: 103). Psalmisten präglar den sista delen av Ps 19 genom att förmedla uppmärksamhet på den gudomliga instruktionen vilket ger konsekvenser för ett liv i tillit (Bellinger & Brueggeman 2014: 103). Rörelsen i den här delen går dock genom hela psalmen från himlens skapelse till den gudomliga instruktionen och slutligen till dyrkan (Bellinger & Brueggeman 2014: 101).

3.3.2. Analys

Ps. 19	Hebreisk text	Översättning
v.12	גַּם־עַבְדְּךָ יִזְהָר בָּהֶם כְּשִׂמְרָם עֲקֹב רָב	Ja, även din tjänare låter sig varnas av dem, i iakttagandet av dem ges stor belöning.

v.13	שְׂגִיאוֹת מִיַּיְבִיחַן מִנְסַתְרוֹת נִקְנִי	Vem begriper sina dolda fel? Befria mig från mina dolda brister.
v.14	גַּם מַזְדִּים הַשֵּׁךְ עֲבַדְךָ אֶלֶי־מְשֻׁלֹבֵי אֵז אֵיתָם וְנִקֵּי יָתִי מִפְּשָׁע רָב	Håll din tjänare borta, även från de arroganta, låt dem inte styra mig, då ska jag stå upprätt och vara ren från stora överträdelser.
v.15	יְהִי לְרִצּוֹן אִמְרֵי־פִי וְהִגִּיוּן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרֵי וְגֵאֲלֵי	Låt min muns tal och tonen från mitt hjärta vara till behag inför ditt ansikte, Herre min klippa och min befriare.

3.3.3. Textanalys

V.12 - *Genom dem blir din tjänare varnad, att följa dem ger riklig lön.*

I verserna 12-15 blir psalmisten personlig i sitt tal och benämner sig själv som tjänare till Herren i vers 12. Verserna 12-15 byter inriktning där kommunikationen (Terrien 2003:213) inriktar sig på relationen mellan Gud och människa. Genom de fyra sista verserna verkar psalmisten ha avsikten att prägla psalmen i sin helhet, i bön om sin vishet och upplysning. I vers 12 förkunnar psalmisten om Herrens allsmäktighet och sin egen mänsklighet. Han böjer sig för Herrens rättfärdighet och medvetandegör Herrens domar genom att själv säga att han blir varnad av dem. Verbet för *varnad* är (נִזְהָר) som kommer från grundverbet (זָהַר) vilket betyder *skiner* eller *upplyst* (Holladay 1988:87). Det skulle innebära att översättningen blir - *Genom dem blir din tjänare upplyst/skinande* (Terrien 2003:213). Att bli varnad blir enligt tolkningen förknippat med upplysning vilket hela psalmen tycks handla om. Det hebreiska ordet (עֶקֶב) har översatts till *lön* i Bibel 2000, en bättre översättningen skulle vara *belöning* då de troligtvis inte handlar om lön för utfört arbete utan en belöning i form av ett förstärkt behag och belåtenhet som ett resultat av ett speciellt beteende (Ringgren 1987:119). En tolkning kan vara att psalmisten själv har erfarenhet av Herrens lag och förkunnar det som ett budskap i sin bön.

V.13 - *Vem känner sina fel? Fria mig från synder jag inte vet om,*

I vers 13 fortsätter psalmisten sin bön i en ödmjuk önskan om hjälp. Han ber Herren om hjälp att få bli befriad från de synder han inte vet om. Det vittnar om psalmistens medvetenhet om sin egen begränsning som människa och Herrens fullkomlighet (Ringgren 1987:120). Vers 13 är både ett erkännande och en bekännelse (Terrien 2003:214). Psalmisten erkänner sina uppenbara brister och ber om förlåtelse för dem (Ringgren 1987:120) samtidigt då han ber om att få bli fri från de synder han inte vet om. Psalmisten åtrår den belöning som åsyftas i vers 12 och har förmodligen fått erfara den belöning som psalmisten nämner i vers 11, vilka är mer åtråvärda än guld och honung.

V.14 - *men hindra mig också från öppet trots, låt det inte få makt över mig! Då är jag utan brist och fri från svåra synder.*

I vers 14 ber psalmisten Herren om hjälp att inte falla för frestelser. Psalmisten överlämnar sig i Herrens händer vilket kan ses som ett offer från psalmisten själv (Kraus 1993:275). *Låt det inte få makt över mig* leder till en bild av något otrevligt som psalmisten har erfarenheter av och som tagit psalmisten i besittning men som han lyckats bli av med. Min egen översättning från den hebreiska texten är *-Även från de arroganta, håll din tjänare borta, låt dem inte styra mig, då ska jag stå upprätt och vara ren från stora överträdelser*, vilket gör det lättare att tolka texten. Psalmisten ber om att få hjälp att hålla sig borta från de (טַ) *arroganta* (Ross 2011:483). En arrogant människa har karaktärsdrag som skiljer människan från Gud. Den är självsäker, högdragen, självisk men också kall. Han ber om att de inte ska ha inflytande och dominans över honom. Kanske brottas psalmisten med sin självuppfattning och självkänsla då han ber om att bli befriad från synder han inte vet om i vers 11. Han är medveten om sina karaktärsdefekter som leder till frestelser, uppenbarligen är han orolig över att de *arroganta* ska få inflytande över honom (Ross 2011:49). Att var utan brist måste då betyda att man är påfylld av det som saknades vilket i det här fallet är Herrens lag. Att det handlar om en total överlåtelse klargörs av psalmistens övertygelse om att han blir *fri från svåra synder* (B2000) med hjälp av Herrens lag (Ross 2011:49).

V.15 - *Ta i nåd emot mina ord, mitt hjärtas bön till dig. Herre, min klippa, min hjälpare.*

Psalmen slutar i en innerlig bön i hopp och tillit till Jahve. Rörelsen i vers 15 går genom de tre delarna, från himlens skapare till den gudomliga instruktionen och slutligen till dyrkan av Jahve (Bellinger & Brueggemann 2014:101). Psalmisten ber om att Herren ska ta emot hans ord och tankar där hjärtat mediterar hans tankar till bön som munnen formar i ord (Ross 2011:485). Psalmistens benämning av Herren som *klippan* kan tolkas som Skapelsens Gud (v.1-7) och även den Gud som skapat honom själv men också stå för psalmistens styrka och fasthet i livet. Epitetet *min hjälpare* är också mångfacetterad, och kan tolkas som hans lojala beskyddare. Tillsammans med *min klippa* blir det summan av naturen och tillhandahållande av Gud (Ross 2011:486).

3.4. Komparativ analys

3.4.1. Kontext

Den tydligaste konvergensen mellan de tre delarna som utgörs av v.1-7, v.8-11 och v.12-15 är orden, ljuset, glädjen och talet. Solen som är skapad och har karaktärsdrag av Gud och Herrens lag som är given av och har karaktärsdrag av Jahve. Det är solen och dess karaktärsdrag och de bilder som den ger upphov till som tangerar Gud och Herrens Lag och dess karaktärsdrag och bilder. Genom att analysera bildspråket i var del för sig ser man samhörigheter. Orden förekommer i alla tre delar men på tre olika sätt. I första delen är orden ljudlösa de gör sig hörda genom att se skapelsen och höra dess budskap, de svävar fritt i skapelsen och förkunnar. I andra delen visar sig orden i Herrens lag, orden finns till i bokstavlig bemärkelse i skriften som kan ses och höras i dess budskap (Klouta 2000:183). I den tredje delen är orden konkreta, de uppstår i en relation, i bön och meditation mellan psalmisten och Jahve där psalmisten bekänner sig själv som Herrens tjänare. De tre talen som finns i de tre delarna och som binder ihop psalmen är skapelsens tal, undervisningens tal och tjänarens tal (deClassé-Walford 2014:204). Nedan presenterar jag ett tolkningsschema över hur psalmens delar tangerar med varandra.

3.4.2. Ps 19:2-7 och Ps 19:8-11

Ps 19:2-3	Ps 19:8
2. Himlen förkunnar Guds härlighet, himlavalvet vittnar om hans verk.	8. Herren lag är utan brist, den ger liv på nytt.
3. Dag talar till dag därom och natt undervisar natt.	Herrens lära är sann, den gör den oerfarne vis.

I verserna 2 och 8 vittnar skapelsen och Herrens lag om Guds fullkomlighet. Guds fullkomlighet kan ses i vers 2 genom att titta på Guds händers verk, himlavalvet. I vers 8 är Herrens lag fullkomlig eller perfekt eftersom den är utan brist. Dag talar till dag innebär att det finns något som är eller sker mellan dagarna som talar. En tolkning kan vara ljuset som ger liv. Utan ljuset som indirekt pekar på solen som är ljusgivare kan inget liv finnas. Solen är en förutsättning för allt levande på jorden. Dag efter dag stiger solen upp på himlen och ger ljus, dag efter dag ger den liv på nytt. Både dag och natt vittnar om solens rörelse på himlavalvet. Rörelsens bildspråk som visar sig i ljus och mörker kan ses ur flera aspekter. Konkret går solen upp på dagen och det blir ljust och ner på kvällen och det blir mörkt. Solens rörelse mellan dag och natt ger liv på nytt precis som människans livsrörelse. Man går upp på morgonen livfull i dagsljus redo att ta tag i dagen göromål för att dra sig tillbaka på kvällen och inta natten i sömn och vila. Ljuset, *dag* kan också tolkas som den goda, varma, *solen* och det som är livgivande i motsats till det mörka, *natt*, kalla det som gör den oerfarne vis i vers 8. Eftersom dag talar till dag kan tolkningen vara att det rör sig om ljudlösa ord som visar sig i skapelsen vilket är ord som inte hörs men ändå undervisar. Orden i vers 3 kan tolkas att de tangerar Herrens lag och Herrens lära i vers 8 som också är ord som undervisar.

Ps 19:4 & 5	Ps 19:9
4. Det är inte tal, det är inte ljud, deras röster kan inte höras, 5. men över hela jorden når de ut, till världens ände deras ord. Där har han rest ett tält åt solen,	9. Herrens påbud är rätta de ger hjärtat glädje. Herrens befallningar är klara, de gör blicken ljus.

Med hänsyn till tolkningen av vers 3 där talet är i fokus kan man anta att det även är ordens röster som inte hörs i vers 4. Alternativ tolkning är att det är solen, månen och stjärnors ljus som är ord som inte hörs. Orden är inget tal, de ger inte ifrån sig något ljud och deras röster kan inte höras men ändå når de ut till världen ände (v.5). I slutet av vers 5 framgår det av texten att han, *Gud* har rest ett tält åt solen. Det leder till en tolkning att orden som inte är tal eller ljud och inte kan höras är solens ljusstrålar. Ljuset uppfattas av ögonen det gör blicken ljus (v.9) såsom Herrens befallningar är upplysande för ögonen. De är ord som undervisar, hjärtat som hör men inte med röster utan med ögonen. Ljuset upplyser, skiner, värmer, ger liv, lycka och hjärtat glädje liksom Herrens påbud. De är *rätta* eller *raka* (hebreisk översättning) och ger hjärtat glädje (v.9).

Vers 5 slutar med *Där har han rest ett tält åt solen*, där tolkningen skulle kunna vara att Gud har skaffat solen en plats att sova på när solen har gjort sitt jobb på dagen för att vila på natten. Tolkningen i vers 5 är att Gud förklarar att solen är skapad av Gud men också att solen är den främsta och mest betydelsefulla på himlavalvet. Översättning från den hebreiska texten är *för solen har han rest ett tält i dem*, *i dem* kan betyda himlarna vilket kan anspela tillbaka till himlarna som förkunnar Guds verk i vers 2. Det skulle innebära en tolkning att himlavalvet är tätt som Gud har rest åt solen i himlarna, där Guds befallning i skapelsen råder. De är synbara och klara och gör blicken ljus (v.9).

Ps 19:7	Ps 19:10
7. Den stiger vid himlens ena ände och når i sitt kretslopp den andre. Inget är gömt för dess glöd.	10. Herrens ord är rena, de skall alltid bestå. Herrens stadgar är sanna, de är alla rättfärdiga

Det som binder samman vers 7 och 10 är solen som en säker och stabil aktör på himlen, som har sitt *kretslopp* i en bana från den ena änden till den andre. En säker och stabil bana som återkommer och anses beständig. Herrens ord eller *fruktan* som är översättningen från hebreiska är lika säker och stabil som solens kretslopp. Herrens fruktan handlar om att hysa vördnad för Herren. Herrens fruktan är *rena* kan spegla tidens kultiska inslag om moralisk renhet. Solen var kunskapens och vishetens Gud i den babyloniska traditionen och man hade stor tilltro till solguden, den var rättfärdighetens gud vilket speglar Herrens ord. *Inget är gömt för dess glöd* i vers 7 kan tolkas att solens ljus dömer rättvis. Solens *glöd* kan vara en välsignelse med sin värme, livgivande, ljus och glädje men också brännande, svidande och förtärande. Inget undergår solen, dess strålar når ut över hela linjen. Solen och Herrens stadgar blir i vers 7 och 10 en bild för en förälder som uppfostrar ett barn. Där barnet ser upp till sin förälder som en allvetande, vis, trygg och rättvis makt med uppgift att uppfostra. Verserna 7 och 10 belyser det rätta förhållandet till en till Gud genom solens karaktärsdrag och till Jahve genom Herrens stadgar.

Ps 19:6	Ps 19:11
6. den liknar en brudgum som lämnar sin kammare, en hjälte som gläds åt att löpa sin bana.	11. mer åtråvärda än guld, än rent guld i mängd och sötare än honung, än självrunden honung

I vers 6 vill psalmisten med bildspråk karakterisera solen genom bilder av *en brudgum som lämnar sin kammare* och *en hjälte som gläds åt att löpa sin bana*. I vers 11 gör enligt min tolkning psalmisten ett försök att karakterisera Herrens lag genom beskriva att Herrens lag är *mer* än renaste guld och sötaste honung alltså obeskrivligt och ofattbart. Genom att använda objekten guld och honung pekar psalmisten på brudgummen som fått sin belöning och skiner som sol, glänser som guld och är söt som honung. Psalmisten vill karakterisera Herrens lag i verserna 8-10 genom solens karaktärsdrag i vers 6. Solen som brudgum visar på solen som upprätt, stark och en glädjespridare. Psalmisten vill beskriva Herrens lag i paritet till solen och använder sig av bildspråket brudgum, hjälte, guld och honung. Genom att säga att Herrens lag är mer än guld och honung som pekar mot solen bekänner psalmisten att Herrens lag som är

given av Jahve står över solen som är skapad av Gud. Min tolkning är således att psalmisten hyllar solen som en livgivande skapelse av Gud genom vers 6 och den tradition som den anspelar på. Genom att sätta Herrens lag i paritet med solen tolkar jag att Herrens lag är vägvisare för de okunniga. Herrens lag öppnar upp för Guds skapelse, det människan kan se och höra utan ljud.

Solen	Gul, varm, strålande, ljuset, livgivande, brännande
Brudgum	Viril, belåten, skinande, glad, lycklig, stark, kraftfull
Hjälte	Tapper, modig, kämpe, föredöme, ideal
Guld	Gult, glänsande, värdefullt
Honung	Gult, sött, uppiggande, hälsofrämjande

3.4.3 Ps 19:12-15 och Ps 19:2-11

Ps 19:12-15	Ps 19:2-11
V. 12	V. 2-4
V. 13	V. 5,7
V. 14	V. 8-10

De sista verserna i psalmen verserna 12-15 konvergerar med verserna 2-11 förutom verserna 6 och 11. *Din tjänare blir varnad* i vers 12 kan också tolkas att din tjänare blir (זָהַר) *skinande*. *Att följa dem ger riklig lön* tangerar psalmistens undervisning genom Herrens ord vilka är upplysande. Det konvergerar med skapelsens undervisning och kommunikation i vers 2 och 4, genom ord, ljus och mörker i vers 3.

Psalmisten ber om hjälp att upplysa sina dolda brister som han inte vet om i vers 13 vilket tangerar solens strålar i vers 5 som når ut över hela världen i vers 7. Inget kan döljas för solens strålar, inte ens psalmistens dolda fel.

I vers 14 ber psalmisten om hjälp att få bli bevarad från de arroganta och bli fri från svåra synder vilket tangerar verserna 8-10, som är Herrens lag. Herrens lag och konsekvenserna av att människan överlåter sig till dem ger befrielse från svåra synder.

3.4.4 Ps 19:15 och Ps 19:2-11

Slutligen sammanfattas Ps 19 i vers 15, versen belyser de tre talen (Jacobson 2014:204) som kan tolkas fram i psalmen, tjänarens tal i bön till Gud, lagens tal som en instruktion till människan och skapelsens tal i ära till Gud. Den hebreisk översättning *Låt min muns tal och tonen från mitt hjärta vara till behag inför ditt ansikte, Herre min klippa och befriare* visar på en fusion av lovsång och bön. De sista orden beskriver psalmistens relation med Gud och den transformation Guds skapelse innebär (Craigie 1983:183) vilket också psalm 19 inleds med. En intim relation där psalmisten får ta emot solidaritet och befrielse.

4 Sammanfattning och slutsats

Psalmen 19 utgörs av tre delar, verserna 1-7, 8-11 och 12-15. Frågeställningen för denna uppsats har varit om de olika delarna kan läsas som en enhet där syftet var att undersöka om bildspråket i de olika delarna kan vara nyckeln. Guds uppenbarelse tycks vara den gemensamma nämnaren i de olika delarna. Rörelsen i psalmen går från Guds uppenbarelse i skapelsen till Herrens Lag och slutligen i kommunikationen mellan Gud och människa. Gud uppenbarar sig på tre olika sätt, i första delen träder Gud fram som skaparen av allt. Där himlavalvet och framförallt solen får skildra Guds ljus, värme, glädje, rättfärdighet och livgivande egenskaper. I den andra delen uppenbarar sig Gud i Herrens lag som ger karaktär åt människan. Herrens Lag påvisar de konsekvenser lagen ger människan såsom glädje, värme, liv och ljus. I sista delen uppenbarar sig Gud mellan människa och Gud i en bön. Som ett resultat av mänsklig överlåtelse och hängivelse till Herrens Lag vilket innebär en relation med Gud som ger ett ljust och glädjefyllt liv. I de tre delarna är orden en viktig komponent,

skapelsen förkunnar och talar med ljudlösa ord som inte hörs med ljud men ändå kan uppfattas. I Herrens lag framkommer orden i undervisning till människan och i sista delen framkommer orden i kommunikation mellan människa och Gud. De tre delarna vittnar alla om Gud men på olika sätt. Min slutsats är att Ps 19 ska läsas som en enhet. Med sitt bildspråk tangerar de till synes olika delarna på mer än sätt.

5 Vidare forskning

Genom att studera Ps 19 och göra en analys över psalmens bildspråk har det öppnats upp för frågor angående huruvida psalmen är redigering och på vilket sätt. Det vore intressant att göra en redaktionskritisk analys av psalmen genom att studera förändringar i form, innehåll och funktion. Det vore även intressant att studera hur Ps 19 är placerad i psaltaren som helhet och hur Ps 19 knyter an till andra delar i den Hebreiska Bibeln.

6 Litteraturförteckning

NE = *Nationalencyklopedin*

B2000 = *Bibel 2000*

Bibel 2000: Bibelkommissionens översättning. 2001. Utg. Av Svenska Bibelsällskapet. Stockholm: Verbum

Biblica Hebraica Stuttgartensia: 1967/77/97. Karl Elliger, William Rudolph, Adrian Schenker (red.). Femte rev. upplagan. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft.

Andersson, Greger & Boström, Lennart & Eriksson LarsOlov & Viberg, Åke, 2004. *Poeterna: En guide till gamla testamentets poetiska böcker*. Örebro: Libris.

Ashburn, Daniel G, 1994. *Creation and the Torah in psalm 19*. I: *Jewish Bible Quarterly*. S. 241-248.

<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=rfh&AN=ATLA0000906209&site=ehost-live>. Hämtad 11.2.2018.

Bellinger, William H & Brueggemann, Walter, 2014. *Psalms*: New York: Cambridge University Press.

Craigie, Peter C. 1983. *Psalms 1-50: Word Biblical Commentary*, vol. 19. Waco, TX: Word Books Publisher.

Cooper, J.C., 1978. *Symboler: En uppslagsbok*. London: Thames and Hudson.

Dahood, Mitchell, 1982. *An Ebla Personal Name and the Metaphor in Psalm 19,11-12*. I: *Biblica*. S. 260-263.

<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=rfh&AN=ATLA0000794595&site=ehost-live>. Hämtad 14.5.2018.

de Claissé-Walford, Nancy & Jacobson, Rolf & Tanner, Beth LaNeel 2014. *The Book of Psalms*. Grand Rapids, MI: Eerdmans.

Egnell, Ivan, 1963. *Svenskt bibliskt uppslagsverk: Andra bandet M-Ö*. Stockholm: Esselte AB.

Eriksson, LarsOlov & Viberg, Åke, 2009. *Gud och det utvalda folket: Inledning till Gamla testamentet*. Stockholm: Verbum.

Illustrerat Bibel lexicon. 1967. Red. Thoralf Gilbrant & Hugo Odeberg. Oslo: Illustrerat Bibelleksikon A/S

Gillingham, Susan, 2018. *Psalms Through the Centuries: A Reception History Commentary on Psalms 1-72*, vol.2. Oxford: John Wiley & Sons.

Goldingay, John, 2007. *Psalms*, vol. 1(1-41). Grand Rapids, MI: Baker Academic.

Grogan, Geoffrey W, 2008. *Psalms: The Two Horizons Old Testament Commentary*. Grand Rapids, MI: Eerdmans.

Harris, Laird & Archer, Gleason & Waltke, Bruce 1980. *Theological Wordbook of the Old Testament*, vol.1+2. Chicago: Moody.

Hayes, John H. & Holladay, Carl R. 2007. *Biblical Exegesis: A Beginner's Handbook*. 3 uppl. Louisville, KY. : Westminster John Knox.

Holladay, William L., 1988. *A Concise Hebrew and Aramaic lexicon of the Old Testament*. Grand Rapids, MI: Eerdmans.

Klouda, Sheri L, 2000. *The Dialectical Interplay of Seeing and Hearing in Psalm 19 and Its Connection to Wisdom*. I: *Bulletin for Biblical Research*. S. 181-195.

<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=rfh&AN=ATLA0001494126&site=ehost-live>. Hämtad 9.2.2018.

Kraus, Hans-Joachim, 1988. *Psalms 1-59: A Commentary*. Minneapolis: Augsburg.

Mowinckel, Sigmund, 2004 (1962). *The Psalms in Israel's Worship*. Cambridge: Eerdmans.

Pick, Aaron, 1977. *Dictionary of Old Testament Words for English Readers*. Michigan: Kregel.

Ringgren, Helmer, 1987. *Psaltaren 1-41: Kommentarer till Gamla Testamentet*. Uppsala: EFS-förlaget.

Ross, Allen P, 2011. *A Commentary on The Psalms*, vol. 1(1-41). Grand Rapids, MI: Eerdmans.

Swedenborg, Lillemor, 1992. *Svensk synonymordbok*. Stockholm: Nordteds Förlag AB.

Terrien, Samuel, 2003. *The Psalms: Strophic Structure and Theological Commentary*. Grand Rapids, MI: Eerdmans.

Wagner, J Ross, 1999. *The Dialectical Interplay of Seeing and Hearing in Psalm 19 and Its Connection to Wisdom*. I: *The Catholic Biblical Quarterly*. S. 245-261.

<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=rfh&AN=ATLA0000989014&site=ehost-live>. Hämtad 11.2.2018.